

Projektet WASTEWISE

Rekommendationer

utarbetade av
AAEL & CoPE

WASTEWISE

Inledning

Baserat på den jämförande analysen av avfallshanteringssystemen i Slovakien och Sicilien: utmaningar, tillvägagångssätt och genomförande av EU:s politik (länk), genomförd inom Erasmus+-projektet KA210-VET Waste Wise: Enhancing Governance for Sustainable Waste Management (Nr. 2024-2-SK01-KA210-VET-000260945), har partnerorganisationerna formulerat ett antal rekommendationer för att förbättra effektiviteten, hållbarheten och styrningen av avfallshanteringssystemen i de deltagande regionerna.

Den jämförande studien inkluderade en enkätbaserad bedömning av beteenden och kunskaper hos administrativ personal och representanter som är involverade i genomförandet av nationell och europeisk avfallslagstiftning. Resultaten visar att även om medvetenheten om miljömålen i allmänhet är hög, är förståelsen för specifika rättsliga ramar och deras praktiska tillämpningar fortsatt begränsad. Denna iakttagelse ligger till grund för många av rekommendationerna nedan, särskilt de som rör förbättrad styrning, administrativ kapacitet och yrkesutbildning.

Stärka styrningen, samordningen och policysammanhanget

En effektiv avfallshantering kräver en sammanhängande styrning på alla administrativa nivåer. I Slovakien är ansvaret relativt centraliserat, vilket leder till ojämna resultat mellan kommunerna. På Sicilien försvåras genomförandet av EU:s avfallsmål ofta av fragmenterad styrning och bristande samordning mellan regionala och lokala organ.

Enkäten visar att många lokala och regionala tjänstemän saknar en tydlig förståelse för sina befogenheter och skyldigheter enligt EU:s och nationell avfallslagstiftning, vilket bidrar till förseningar i planering, rapportering och tillsyn.

För att möta dessa utmaningar bör båda regionerna anta en integrerad styrningsmodell i linje med EU:s ramdirektiv om avfall (Direktiv 2008/98/EG, ändrat genom Direktiv (EU) 2018/851).

Inrättandet av interinstitutionella samordningsplattformar och ett regionalt avfallsobservatorium skulle kunna förbättra kommunikationen, uppföljningen och efterlevnaden. En konsekvent utbildning för offentliga tjänstemän bör komplettera dessa reformer, vilket säkerställer att politiska mål omsätts effektivt i praktiken.

Modernisera infrastrukturen och utöka behandlingskapaciteten

Övergången till en cirkulär ekonomi är beroende av adekvat behandlingskapacitet och modern infrastruktur. Båda regionerna uppvisar brister som begränsar återvinningen och upprätthåller beroendet av deponier. Slovakien bör fokusera på att förbättra insamlingen i landsbygdsområden och komposteringsystemen, medan Sicilien bör färdigställa sitt nätverk av komposterings- och biogasanläggningar.

EU-instrument som Sammanhållningsfonden, LIFE och PNRR bör användas strategiskt för att nå EU:s mål för 2035 om deponering (max 10 % av kommunalt avfall). Integrerade regionala investeringsplaner skulle förbättra hållbarheten och policysammanhanget.

Investera i utbildning, medvetenhet och samhällsengagemang

Allmänhetens deltagande är avgörande för att uppnå EU:s mål. Regeringar och kommuner bör intensifiera miljöutbildningskampanjer och integrera waste literacy och principerna för cirkulär ekonomi i skolundervisning och yrkesutbildning.

Lokala initiativ som Zero Waste-skolor, repair cafés och belöningssystem kan effektivt förändra beteenden och stärka medborgarnas engagemang.

Förbättra datahantering, uppföljning och transparens

Tillförlitliga data är avgörande för god styrning.

Slovariens ISOH-system och Italiens MUD/RENTRI bör bli interoperabla och anpassade till EU:s rapporteringsstandarder.

Införandet av digitala spårbarhetsverktyg – såsom GIS-kartläggning av avfall och insamlingssystem med QR-kod – skulle förbättra transparensen och underlätta bedömningen av framstegen mot EU-målen.

Främja övergången till en cirkulär ekonomi

Avfallshanteringen bör utvecklas inom en bredare ram för cirkulär ekonomi.

Den slovakiska färdplanen för cirkulär ekonomi (2022) och den regionala avfallsplanen för Sicilien (2024) bör omsättas i konkreta pilotprojekt inom nyckelsektorer (byggsektorn, livsmedelsavfall, plast).

Deltagande i EU-initiativ som Circular Cities and Regions Initiative (CCRI) kan påskynda innovation och främja lärande mellan regioner.

Införa ekonomiska styrmedel och verktyg för att främja förebyggande och återanvändning

Den cirkulära ekonomin kräver inte bara återvinning utan även förebyggande: minskning, design, reparation och återanvändning. I Italien framhåller OECD potentialen i ekonomiska styrmedel i detta avseende.

Främja delningsekonomiska modeller, reparations- och återanvändningscenter samt incitament för företag som använder återanvändbara förpackningar eller pantbaserade system. Den sociala och rättvisaspekten måste alltid beaktas: dessa verktyg ska vara tillgängliga även för de mest utsatta grupperna och minoritetssamhällen.

Säkerställa territoriell självförsörjning och en jämlik infrastruktur, minska regionala skillnader

I Slovakien finns områden där mer än 50 % av det kommunala avfallet fortfarande hamnar på deponi, medan Italien uppvisar stora skillnader mellan regionerna både i insamling och infrastruktur. Politiken bör främja nationella och regionala planer som garanterar tillräcklig infrastruktur med enhetliga minimistandarder, så att vissa områden inte blir "osynliga" i avfallshanteringskedjan.

Bekämpa olagliga aktiviteter och illegal avfallshantering

I Italien är förekomsten av "ecomafia" välkänd och påverkar hela sektorn. I Slovakien, liksom i många andra länder, behövs stärkta kontroller, miljöinspektioner, transparens och sanktioner för att förhindra illegal dumpning, avfallshandel och "osynliggörande" av kritiska steg i kedjan. Kommunikation och narrativ bör betona att rätten till en hälsosam miljö också är en social och rättvisefråga, inte bara en "miljöfråga".

Utveckla kompetenser och främja internationellt utbyte

Enkäten visar ett tydligt behov av kompetensförstärkning bland offentliga tjänstemän, särskilt i förståelsen och tillämpningen av EU:s avfallslagstiftning. Utbildningsprogram bör därför fokusera på att tolka rättsliga ramar, datarapportering och samordning mellan aktörer.

Det internationella samarbetet genom Erasmus+, Horizon Europe och Interreg bör utökas för att underlätta lärande mellan regioner med liknande administrativa och socioekonomiska utmaningar.

Detta evidensbaserade angreppssätt säkerställer att reformerna inte bara utformas effektivt, utan också genomförs på ett effektivt sätt och med bred institutionell förankring.

Införa smarta ekonomiska och rättsliga verktyg

Båda länderna bör expandera systemen Pay-As-You-Throw (PAYT) och höja deponiavgifterna för att främja avfallsförebyggande och återvinning. Stärkt utökat producentansvar (EPR), i linje med direktiv (EU) 2018/852, kommer att uppmuntra producenter att integrera ekodesign och återanvändning.

Inrättandet av gröna omställningsfonder kan hjälpa små och medelstora företag att anta cirkulära affärsmodeller och stimulera innovation.

Slutsatser

För att nå målen i den europeiska gröna given, handlingsplanen för cirkulär ekonomi och Zero Pollution Strategy, måste både Slovakien och Sicilien gå längre än formell efterlevnad och anta en kunskapsbaserad och integrerad styrning.

Genom att stärka den administrativa kapaciteten, investera i infrastruktur, engagera medborgare och tillämpa principerna för cirkulär ekonomi kan båda regionerna bli modeller för hållbar avfallshantering och regionalt samarbete inom EU.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Har du fler frågor?

✉ bohatova.zuzana@gmail.com

🌐 www.wastewise.sk

📷 Wastewise2025

